

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

8 Temerario[rum] (Freuelnarren) Nole. Propriu[m] [con]siliu[m] negligere:
alienu[m] [con]siliu[m] [con]temnere: consiliarium non eligere: [con]siliu[m]
non examinare: co[n]silio non acquiescere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Temerarioꝝ

Sertorius (vt scribit Valerius Maximus) videns q̄ milites sui se ab inuice separare z non vna pugnare vellēt iussit sibi duos adducere equos: debile vnu/aliū robustū z senē imbellē: crines de cauda robuz sibi equi singillatim extrahere: q̄d z facillime faciebat: deinde volebat vt debiliori equo crines omnes simul vno tracto extraheret. Et cū h̄ nō posset/ostendit qz concordia res p̄seruat: discordia ad dissipatōem facile inducit. Strozylus (vt Florētinus scribit lib. p̄mo) fecit in p̄spectu sui exercitus duos canes sese vehemēter mordere: interqz mordendus emisit lupū. quo viso canes pus discordes se mordere cessauerūt z cōcorditer vna in lupū impetū fecerūt. His exemplis z alijs dictis z factis veteres q̄ officiosa sit discordia p̄seruatōi reipublice innuebant/ q̄qz vtilis pax z p̄cordia. Sed z q̄ntū virus sit discordia rei familiarit ita q̄ nedū separat turmas abinuicem in sui p̄niciem/ sed etiā p̄iuges: docet notissima illa historia de vetula/ cui p̄misit diabolus duos calceos nouos/ vt discordiā inter p̄iuges duos seminare: q̄ se hoc facere spondit. Accessit itaqz vix dicens/ vxorem suam quēdam alium magis se diligere: q̄z cum occidere p̄poneret nisi sibi caute p̄videret. Et vir hoc neutiqz credere voluit. Accessit autē z vxorē ei dicens/ qm̄ maritus eius aliā magis diligeret. Cum igit de sero simul cenarent: vir multerē toruo vultu asperit. Cui vxor viceuersa suam ostēdebat indignatōem: tūc vterqz cepit fidē vbiſ vetule adhibere. Uetula igit altera die accessit vxorē dans ei p̄siliū tale/ vt magnū cultellū viri sui ad aquā b̄ndictā poneret in ecclā/ z de nocte sub cervical viri poneret: q̄ desup dormiēs eam reamaret. Eadē die etiam vix accessit dicens ei: q̄ nisi de nocte vigilaret/ vxor eum occideret. Et in signum huius cultellū suū sub pulunari capitis sui illa nocte inueniret: quez inueniens vir vxorē p̄p̄iam interfecit. Tūc diabolus calceos vetule p̄missos in basta suspēdit: z ei trans aquā porrerit: vbi ip̄a stetit pan nos lauans dicens: Vereor tibi appropinquare/ ne me silt decipias sic vxorē z vix eius. Ecce q̄s diabolus nunq̄ potuit in. xxx. annis inducere ad discordiā/ p̄ hāc vetulā. p̄positū suū p̄seq̄bat. Quid multa: nullus status satis turus est/ etiā vsqz in religionū abditissimas mittit discordia poma sua: z lapis ille maledictus q̄ syderites appellat/ in iugit: cui natura est fm̄ Solinū: vt vbiqz fuerit mox discordia oriat. Roges vus deū vt nos a fatuitate ista custodiat.

Feria. vi. post Inuocavit. x. Martij.

Sultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. j. Euangelium.

O Et aua turba sultoz est temerarioꝝ (freuel narrē/ einrich tig vngesolgig) q̄ p̄silia alioꝝ p̄temnūt/ aut p̄p̄ia: q̄uis de his postea dicit: qz habebūt locū p̄p̄iū. Repertio q̄nqz nos las hoz fatuoz q̄b̄ discerni possunt.

Prima est: propriū consiliū negligere. Sunt quidam ad eos vehementes/ut perfecta deliberationem non expectent in suis agendis: quidam vero nec etiam eam inchoari sinunt: ait Guil. parrhisiensis. Ipsi sunt qui sine ratione agunt ex impetu voluntatis vel passionis. Hi proprie appellantur precipites: secundum beati Thomae. ii. ii. q. li. ar. iij. Et propriū locū postea habebunt hi fatui: sed quia consilia sunt his: et nondum viderā quia locū propriū haberēt: eorum hic mentem fecit. Notat illos Sapiēs Prouer. iij. cū ait. Palpebre tue pcedant gressus tuos.

Secunda nola est: alienū consiliū contemere. Hoc est ve temeritas dū videlicet quis in suis agendis non vult alieni subditi dirigenti regule ex contemptu. Significat igitur hos fatuos supbia. Putant hi omnes alios esse fatuos/se vero sapientes: iuxta id: In via stultus ambulās cū ipse sit insipiens/omnes stultos estimat. Et quod contra sapiens consiliū Tobie. iij. Consiliū spiritus a sapiente in corde. Ex se sine aliorum consilio operantur.

Tertia nola est: consiliariū non eligere. Et si enim consulat alios/non tamen eligat consiliariū debitū: fatuos consulit: quod admodum quidam ex principibus. Et si sine consilio nihil agant/non tamen debitos consulunt: sed nescio quos nebulosus potius quam doctos et probos. Unde de quidam tali fertur pontifice: qui continuo repulsis peritorum consiliis ecclesie sue negotiorum omnium dispositiones solebat expedire cum tribus scabinozum consiliatorum: quorum vnus pellifex/alius furter/tertius pistoz. Tū quidam peritus clericus tempe quodam dementia passionatus: reperies episcopum cum illis tribus ardue placitatum onera causarum/fundamenta libertatis ecclesie tangentiū: hā alta voce digito demonstrando cantabat cum musica operenti gregoriana antiphonaz: Sacerdos et pellifex et calciozum artifex et bonus pistoz in populo sic placuerunt domino. Quo audito/psul rigide motus: artum prope cantatis demeritum ad vltiora non fuit processum: quia dicitur in puerbio/que insipientes et pueri sepe solent dicere verum. Notat etiam quod nola hanc Sapiēs Ecclesiastici. vi. Multi pacifici tibi sint: consiliarius sit tibi vnus de mille. Sed ais: et quis eligam? In primis et ante omnes deum pro consiliario eligas. Consilia tua in ipso permaneat/ait Tobias filio suo ca. iij. et Jacobi. i. Si quis sapiens indiget/postulet a deo. Oradus est ergo deus in omni re dubia in primis: iuxta consiliū Ecclesiastici. xxx. vij. In his omnibus deprecare altissimum/ut dirigat in veritate viam tuam. Si huius primus/sit vltimus consiliarius. Significat enim iuxta testimonium beati Augustini. vbi non habet homo de humana ratione quod faciat/diui num semper implorandum est oraculum. Sic et vbi de propria virtute vel potestate non habet homo quod faciat/diuinum est ei postulandum auxilium: ut ait Guil. parrhisiensis. Precipue autem qui officio consulendi a se ab instituti sunt: tota instantia orationis ac deuotionis petere debent a datore gratiarum: ut lumen consilij in eis augeat atque multiplicet: ita ut ipsemet pro eos consulentibus rursus deat consilia salubria/sicut responsa subministrando ac suggerendo. Deinde recurrendum est pro consilio ad bonos viros. Ecclesiastici. xxx. vij. Cor boni

temerarioꝝ

consilij statue tecu. Et subdit: Anima viri sancti annunciat aliqui vā/
q̄ circūspectores sedētes in excelsis ad speculandū. Notare vba: signa
te mysteria. Viri sc̄ti. Dat de^o illis sc̄tis sp̄m̄ cōsilij/ vt in lumie tali cla
rius z cert^o possint cōsulere/ q̄ multi possint q̄ statuti sūt in specula di
gnitatis eccl̄astice in excelsis cathedris sedētes: illi cōsulendi sunt talia
hōtes lumina: illi em̄ aliqui vā annūciāt. Sed nota vbum aliqui: qd̄
notabilr̄ exponit Guil. Parrhi. in suo de virtutib: Spūs inq̄t cōsilij
multū assimilāt sp̄m̄ p̄betie: z q̄ Jammō spūs p̄betie est siue donum
videlz in h̄ q̄ interdū pfundissima z occultissima reuelat de tenebris.
Sed in h̄ quēadmodū spūs sc̄tus nō semp̄ tangit corda p̄betaz: h̄ est
nō semp̄ illustrat ea reuelatōib: suis: sic neq; cōsulores siue sacros cōsi
liarios. Sed cū vel ip̄i hec pcurent orādo/ meditādo vel cōferendo cū
alijs/ aut deliberādo/ aut ieiunādo/ aut alijs sacris exercitatōib: vel
cū eis etiā ab alijs pcurat/ suggerēte spūs sc̄o atq; reuelante: accipiunt
C cōsilia q̄ alijs impēdūt. Procurat qd̄ d̄: sicut Hclise^o. iij. Reg. iij. q̄ cū
interrogatus esset a rege Isracl: iussit sibi adduci psaltes: cūq; caneret
psaltes/ facta est sup̄ eum man^o dñi z p̄betauit. Bt̄us vō Hilari^o cū
aliqd̄ obscurū in sc̄pturis sc̄tis p se videre nō poterat/ refugiebat ad b:
Martinū z dicebat: Ora Martine: Hic inoleuit laudāda cōsuetudo
in eccl̄a dei/ vt q̄tiens qd̄ agēdū nobis sit ignoramus/ ad viros sc̄tos
recurrimus: vt vel nobis inspirari/ vel ip̄is reuelari a dño impetrēt
qd̄ nobis sit in casu isto faciēdum. Nec Parrhificū. ille. Caue igitur
malos cōsiliarios: A cōsiliario malo serua aiām tuā. Eccl̄i. xxx vij. Q̄t
seducti sunt/ qz non bonos sed malos elegerūt cōsiliarios. Bt̄us vir q̄
nō labijt in cōsilio impioꝝ: ait Psal. Vere magna gr̄a ē/ vt qs̄ cuiusmodi
cōsiliat̄ inḡ n̄is: z tñ nō seducat. Cum fatuus nō habeas cōsiliū: ait
Eccl̄s. viij. Nō em̄ poterūt diligere/ nisi ea q̄ eis placent. Noli habere
cōsiliū cū hoīe p̄iali. s. cū hoīe de negotio qd̄ eū tāgit: vel de eo qd̄ n̄is
mis diligit/ vel nimis odit: ne vel fallat̄ vel fallere velit. non est hic cōsi
liarius bonus. Si ego cōsulere vellē fr̄es meos aut nepotes de plura
litate b̄nficioꝝ/ mox r̄nderent: omni mō ita faciēdū esse. Et cur itac̄
quatinus ad eos z eoz filios bona eccl̄e deuoluerent: z similt̄ in simis
lib: Noli credere amico. Michc. vij. Amicos cōsulat (ait Bernard^o)
q̄ non legit/ q̄ inimici hoīs domestici eius. Noli (inq̄t Eccl̄s. xxx vij.)
D cōsiliari cū socero tuo vel cū patre vxoris tue. Ad lram̄: de aliq̄ qd̄ vi
det esse cōtra vxorē: vel cū amicis carnalib: de his q̄ sunt cōtra carnē.
Quid multa: A zelantib: te (Eccl̄i. xxx vij.) absconde consilium. Zelan
tes intelligas vel inuidentes vel nimis amātes. Nolito cōferre cōsiliū a
iuuenib: Roboam regnū p̄ magna p̄e amisit: cōsilio iuuenum acq̄es
cens/ cōsilio senum relicto. iij. Regū. xij.

Sabbato post Inuocauit. r. Martij.

Quarta nola: ꝑsiliū nō examinare. Est prudētis viri ꝑpūū (ait Se-
 neca) examinare ꝑsilia: z nō cito facili credulitate ad falsa ꝑlabi. Cons-
 siliū q̄ris frater: z ꝑsiliū accipis z vt putas a bono: fac ꝑsiliū: ꝑba-
 to z examinato si sit fm̄ z nō ꝑtra regulas diuine legis z ꝑtra appo-
 batorū doctoz ecclē sniam: als ꝑpinquus es grandi piculo/fm̄ Ber-
 sone. Crede mihi: trāfiguratur se angel⁹ sathane in angelū lucis: z plures
 lupi sub ouina pelle delitescūt. etiā heretici de spū libertatis optime z
 abstinentissime (vt putat) vite/ꝑtēptozes vident rez ꝑpaliū: in melotis
 z cauernis mōtiū habitātes/ q̄si dign⁹ nō sit eis mūdus: sed latet an-
 gus in herba. Igitꝛ ꝑsiliū eoz examinato: z adhibeas adamussim les-
 gis diuine/ iuxta intellectu sctoz doctoz. Memēto qz in trāfigurati-
 one dñi erāt testes Helias z Moyses. Si illucescat tibi visio immedia-
 te vel mediāte alteri⁹ cuiuscūqz ꝑsilio z irradiatiōe: vide si illic sit He-
 lias z Moyses testimoniū legis. qz si ꝑcorde cū ea/ scito qz ꝑa est vis-
 sio z ꝑsiliū: si nō/ falsum est z illusio. Audi Ricard. qd dicat. Si is te
 existimas ascēdisse ad cor altū: z apphēdisse montē illū excelsū z ma-
 gnū: si iam credis ch̄m videre trāfigurātū: q̄cqd in illo videas/ q̄cqd
 ab illo audias: nō ei facile credas/ ni ocurrāt ei Moyses z Helias. **E**
 Scimus qz in ore duoz vel triū stat oē testimoniū. Suspecta est mi-
 hi ois vitas quā nō ꝑfirmat septuraz autoritas: nec Ch̄m in sua cla-
 rificatiōe recipio/ si nō assistāt ei Moyses z Helias. Et in valle z in
 mōtis ascēsiōe ch̄m sepe recipio sine teste: nunq̄ aut in mōtis vitis
 ce vel in sua clarificatiōe. Si ch̄s docet me de rebz exterioribz vel de
 inimicis meis/ facile recipio: vtpote in his q̄ ꝑprobare possum ꝑꝑo-
 erimento. Vt vbi ad alta mens ducit/ ch̄m non accipio sine teste.
 Nec ille. Consone ad b. Anthonij doctrinā: qre in vitaspatz. Sz ais
 Consilia de rebz agēdis ꝑ nos sunt de rebz infimis: q̄ sine examinatis-
 one sunt recipiēda sine Moyses z Helia: credēdū simplr erit cōsilio/ ꝑ
 fertim senioz z ꝑlatoz: z eoz consilia nō examināda. Porro dicebāt
 senes: qz si habet q̄s in aliq̄ fidē: z tradiderit se ei ad subiectōem: nō dz
 intēdere in mādata dei: sed patri suo spūali oēm volūtātē suā cōmit-
 tere: qz illi ꝑ oia obediēs nō incurrit ꝑctm̄ apud deū. Ex vitaspatz
 fo. clxxvij. r. Itē Berfon de poll. ꝑsideratiōe. iij. Diceret aliq̄s ex sim-
 plicibz: Vtinā talis esset abbas vel ꝑor noster/ q̄lis erat Bernardus:
 crederem faciltꝛ impetrāti. Nunc vō dū supioris mei puam sapiam
 ꝑspicio/ nō audeo ꝑsciam meā z salutem sue fidei tali pacto ꝑmittere.
 Quisq̄s ita dicis z sapis/ erras z desipis: non em̄ ꝑmisisti te z salutes
 tuā in manus hois/ qz prudēs est z plurimū literatus z deuotus: sed
 qz est tibi fm̄ regulārē institutiōem ꝑpositus z ꝑlatus. quāobrem obe-
 dias sibi nō vt hois/ sed vt deo iubēt: si tñ qd iubet non est contra de-
 um. Nec ille. Sed restat dubiū: qd si tibi videtꝛ qz contra deū iubeat:
 iꝑe aut dicat qz nō: videtꝛ igitꝛ qz hic sit petitiō ꝑncipij. Deinde de beas
 D iij

Indisciplinatorum

to Bernardo legitur: q̄ morti feliciter appropinquans/ait fratribus suis
Tria vobis obseruanda relinquo q̄ in stadio p̄ntis vite q̄ cucurri me
mini me p̄ viribus obseruasse. Neminem scandalū facere volui: z si aliquā
do accidit/sedavi vt potui. Minus sp̄ sensui meo q̄ alterius credidi.
Iesus de ledētibz nūq̄ vindictā expetij. Ecce sensum aliqui sp̄ suo p̄
tulit sensui: q̄ exanimare nō h̄. Præterea in vitasp̄tz legitimus/quēdā
ad p̄ceptū senioris filiū suū puulū in caminū fornacis ardēns p̄cere
voluisse. Deniq̄ vitupant q̄ p̄cepta seniorū discutere volūt geminans
tes cur cur: nesciētes simplr esse obediēdū: z nouitiū p̄cipue stultū fic
ri oportere/ vt sit sapiēs fm Bernardū: quēadmodū late deducit in
summa v̄tutū zc. Discussionē huius q̄re z de ea cogita: nam eam res
soluētē neminē vnq̄ p̄peri. Tu igit̄ diligētē z studiosē v̄ritatem in
uestigato: atq̄ sup hoc doctores infra turba. xxxvj. littera. U. alliga
tos consulito.

S Quinta nola est: p̄silio non acq̄scere. Sunt q̄ p̄siliūt alios z bonos
peritosq̄: sed p̄silio eoz minime acq̄scūt: q̄ppe q̄ eis appareat p̄siliū
p̄rium melius cōsilio prudentū: hic plane mos fatuoz/ mox sapiēz
rū p̄rarius: iuxta illud Prouer. xij. Via stulti recta in oculis eius: q̄
aut sapiēs est audit p̄siliū. Qualis vtiq̄ erat Moyses: q̄ acq̄uit con
silio Jetro: h̄ minor esset. Exo. xvij. Nempe vt ait Guibet. parrisi.
Nemo est vel fuit vnq̄ in nūcro scōz cui oim hoim picula sp̄ualia z
tpalia immotuerint: sicut nulli p̄phetaz oia mysteria adhuc reuelata
sunt. Jetro em̄ q̄ddam salutare p̄siliū p̄ Moysen z p̄lm suū reue
latū fuisse legit̄ Exo. xvij. qd̄ ab ip̄o Moyses humilr acceptauit: et
cū esset Moyses sp̄ p̄phete tā eminent̄ p̄dit/ h̄mōi p̄siliū anq̄ ab ip̄
so Jetro audiret ignorabat. Nō sic aut̄: nō sic p̄siliū exaudiuit/ adole
scens ille q̄ audito v̄bo dñi: Si vis p̄fect̄ esse zc. abijt tristis: erat em̄
h̄ns multas possessiones. Matt. xix. vel saltē passioēs. Habz nimirū
multos sibi filios hodie adolescēs ille q̄ sana cōsilia prudētū nō acce
ptat̄ aut acceptauerūt: s̄z nō sine eoz grādi dāno: q̄ppe q̄ instar fatuo
rū iuxta vulgare puerbū conto expediculati sunt/ z expediculabunt̄.
Sēsit contū vxor Loth: q̄ cōsiliū āgeli ne retrospecteret nō exaudiuit:
ideo p̄uersa fuit in salis statuā. Gen. xix. Nabuchodonosor qz prudēs
cōsiliū Danielis dicētis: Rex cōsiliū meū placeat tibi: z pctā tua ele
mosynis redime: z inq̄tates tuas misericordijs pauperz: forsitan igno
scet de delictis tuis. nō acceptauit: ex hoibz abiectus est: z fennum vt
bos comedit: z corpus eius roze celi infectū. Dan. iij. Roboam vt p̄
dictū est: qz cōsiliū seniorū nō acceptauit/ amisit de regno suo decē tris
bus. iij. Reg. xij. Judas Machabe⁹ ille fortissimus in bello cecidit et
mortuus est. qz cōsiliū suoz militū seq̄ noluit. j. Mach. ix. O quot
ciuitates/ puincie z regna subuersa sunt/ z depopulata ex defectu con
silioz senū z prudentū: z in futurz depopulabunt̄. Vide Tulliū de ses

nectu. Noliq̄ cōtemnere alioꝝ prudentū cōsilia: disce. Sed ais: senex sum / z p̄mum ne discā: Audi: nulla etas sera est ad discēdum vsq; ad lxxxviii. añū. l. apud Julianū. ff. de fidei cōmissarijs liberta. vt allegat glo. xxiii. q. iij. si babes. Dicebat Pōponi⁹ iuriscōsult⁹: Fere iā lxxx. attingi añū: z adhuc visa est mihi vox Juliani in aurib; sonare: etiā si pedē in sepulchꝝ posuissē / a discēdo tñ cessare nō vellē. Et b. August. ille senex eps volebat (vt vulgo dicitur) a puero vni⁹ anni edoceri. vtz nō de puero / sed ep̄o iuvene z collega necdū anniculo. Hoc Augusti legit̄ dixisse ad Aurentiū. xxiii. q. iij. si babes. Rogemus.

Dominica Reminiscere. xi. Martij

Stultoz infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelium.

Nona turba stultoz est: indisciplinatoꝝ z immodestoꝝ (vñ züchrig / vngberdig narre) Quicqd est in homie obedibile rōni / p rōnem d; regi z ordinari: tact⁹ aut exterioris hoīs sunt p rōem ordinabiles: ad imperiū em̄ rōnis exteriora mēbra mouent: dñt igit̄ ordinari. Hoc igit̄ facit hō viuēs fm dicta: men recte rōis: z ille sapiens est: qz sapiētis est ordinare. Ecōtrario at̄ q̄ viuit vt cōtingit / suos mores nō ordinās / stultus est z sub h̄ gñe stultoz. Est aut̄ dinosci possint / q̄siu q̄b; spēalib; nolis sint insigniti: z reperi sex magnas z octo paruulas nolas.

Prima igit̄ nola est: gestus mollis (weych geberd) Vel hoc z cetēra pone in abstracto: vt mollities / dissolutio zc. Sunt q̄ gratiosi (anagencem) volūt esse hoīb; / z se p oia aptare nitunt̄ / suauēs / dulcēs / blādi / caudam (vt cū Persio loquar) iugiter iactātes (wadlent) z se instar canū oib; applicantes (glesslend / lechleudt / schmeichel geberd / miñsam zc.) Hec p̄ma nola: z est signū lasciuie. Debet esse gestus graciosus sine mollitie.

Secūda nola est: gestus dissolutus (verruocht / vngeachtet / vnwar genommen) Sunt q̄ q̄eri esse volūt: nolūt se alijs aptare z morē gere re / nō curātes de moꝝ suoz cōpositōe / p̄oib; p̄sus contrarij: hi secūdam hñt nolā / dissolutōem. s. q̄ significat in eis negligentia. Debet nō miz esse gest⁹ q̄etus / sine tñ dissolutione.

Tertia nola est: gestus tardus (langsam) Quidā sub specie grauitatis (hoffheit) nulq̄ tempestiue ad cōsilia / cenās z alios act⁹ veniūt. s; pulq̄ parant̄ añū est: z mouēt qdā cū Lesbā / s; nihil pmouēt. S; significat hec nola pigritia. Sit gestus grauis sine tarditate.

Quarta nola est: gestus citatus (wyschplecht) p̄cedēti cōtrari⁹. Volūt videri alacres (froelich) z tñ inq̄eti sunt: palpitāt (zablent) miz in modū: z alius q̄ tardius agit plus pficit / z efficacius omnia operatur. Est signum hic gestus inconstantie. Debet esse gestus alacer sine inquietudine.